

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUME-J EFKIAR
54 Grand Rue de la Poste 54
Constantinople
ՏԵՐ ԵՒ ՏԵՐԵՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂԱՆՈՒ ԱՄԵՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՐՄԱՆ ԶԱՏԵՍԻ, ԹԻԻ 54
ԽՐԱԳՐՈՒԹ. ԱՆ. ՈՒՂԱՆՈՒՆ ԶԵՆՈՒԳՐԱԿՈՒՆ
ԵՅ ԶԵՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
كل مدافع جندوستان
ՀԱՅՏԱՐ ՐԻՖԱՐ

Մանդուկի Էփեսար

ԱՋԱՏԱԿԱՆ ԱՆՎԱԾ ՕՐԿԱՆ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Ջ Ա Ր Դ

منظومه افکار ارمينية يوى غزته
صاحبه: انتياز اوخاني فرید
ز. خانسی باب عالی جاده سنده نومرو ۵۴
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՆՈՒԿ
ՏՐԻՆ. ՎԵՏՄՍ. ԵՌՄՍԹ.
Պրոպ. համար 80 Ղ. 45 25 Ղ.
Գրառանգ. համար 80 " 45 25 "
Արտատպ. համար 25 Թր. 14 8 Թր.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէջ անգլի. համար 5 դր., մէջ
անգլ. ծանուցանող համար մասնաւոր պա-
մաներ:

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՈՐԳ Ե.Ի ՎԱԿԵՐԱՑՈՒՄԸ

Բեգերայութիւն հասած հեռա-
գիր մը ծանոց վերջապէս թէ Ռու-
սիոյ Զարդ վաւերացուցած է Գեորգ
Ե.Ի ընտրութիւնը յԱթոս Ամենայն
Հայոց Հայրապետութեան:

Այս լուրը, եթէ խնդրութեամբ
կողմնակի առէն անոնցմէ որոնք
գտնուածներու մէջէն լուսաբոյնը
ընտրած ըլլալու գիտակցութեամբ
իրենց քուէները կեդրոնացուցած
էին Սուրենեանց Սրբապետին անուան
չուրի, ապա հոգաբար յանկարծակի
բերած է ընդգիծաբար չըլլանալի-
նէրը որոնք մինչեւ վերջին վայր-
կեանք ու ե ջանք չի ինչպիսիքին
վիճակներու Ե. Սրբապետութեան
ընտրութիւնը, կատարուած քուէար-
կութիւնը ապօրինի ցոյց տալով
հանգրձն, հաշակելով ի լուր աշ-
խարհի թէ յարմարութիւնները
պէտք եղած յատկութիւնները չունի
արժանաւորապէս բաղ իշու Լուսա-
ւորչի գահուն վրայ:

Ապագան ցոյց պիտի տայ ան-
շուշտ թէ ո՞ր աստիճան իրաւունք
ունեցած էին աշխատ արտադրա-
տելու Սուրենեանց Սրբապետին ըն-
տրութեան հակառակորդ բոլոր
ընդգիծաբարները, որոնցմէ Գա-
ղատի Առաջնորդ Բարդէն եպիս-
կոսոս վերջին անգամ Պոլիս գլու-
նուած ատեն, մտորմական չըլլա-
կի մը մէջ չը վարանեցաւ նոյն իսկ
յայտարարելու թէ, Մայր Աթոռոյ
նորոնտի գահակալը շատ մեծ
տարբերութիւն մը չունի... Պոլսոյ
մէջ քաջամտութիւն Յովհաննէսեան
Գրեգորիոս Սրբապետին:

Մեզի համար որ մտնէ տեղեակ
չենք նորոնտի կաթողիկոսին ո՞չ
վարչական կարողութեան, և ո՞չ ալ
ունեցած յատկութեանց եւ արժա-
նիքներուն, ուրիշ բան չի մնար եթէ
ոչ ապաստի անհամբեր, անսնելու
համար թէ Գեորգ Ե. ո՞րքան պի-
տի արդարացին իր վրայ դրուած
յոյսերը, որոնք պատկուելուն բաղ-
ձալով ենք հրատէ:

Իրաւ է որ Սուրենեանց Սրբա-
պետ Ազգին միահամուռ կամրովը
չէ՞ որ կը բարձրանայ Ազգին եթէ
դեցական գերազանց Սթոնի վրայ,
—ինչպէս բարձրացան իրիմեան-
ներն ու իմիւրեանները,— և սա-
կայն աղբյուրներ կաթողիկոս մըն
է դարձան, որուն առէն կերպով ա-
շխարհի ինչպէս թրքահայերուն,

նոյնպէս Ռուսահայերուն պարտքն
է, մանաւանդ էլ Պոմոնայ Միւրա-
նուիւնէն:

Մենք անոնցմէ չենք որ կը
կարծեն թէ անպատեհաւ Ազգին
միահամար քուէով ընտրուած կաթո-
լիկոսները կամ Պատրիարքներն են
որ ամէնէն աւելի օգտակարութիւն
կ'ունենան Ազգին: Ոչ, նախ անգամ
փորձը ցոյց տուած է թէ ովսառ-
նաներով երկիրները բարձրաց-
ուած կաթողիկոսներ կամ Պա-
րիարքներ իրականութեան մէջ ո-
չինչ ըրած են, և եթէ համբաւ մը
կ'ունենան իրենց ետեւէն, այդ հա-
մար աւելի արդիւնքը եղած է
իրենց պարկեշտ, անբասիր, անշա-
հախօղիք և աղքատիական նկա-
րագրին քան իրենց վարչական կա-
րողութեան, առանց որո՞ւ ո՞չ մէկ
կապած որ, կարելի ըլլալ որ ո՞չ
հեղինակաւոր ազդեցութիւն մը
ունենալ և ո՞չ ալ իրական օգուտ
մը ընծայել Ազգին:

Անշուշտ բնի չենք ուզեր որ
պարկեշտութիւնը, անշահախօղի-
քը, և մաքուր, անբասիր կենքը
թէ՛ փնտռուելիք յատկութիւններ
չեն կաթողիկոսի մը կամ Պատրիար-
քի մը համար: Արդէն առանց այս
յատկութիւններուն ո՞չ ոք կրնայ
բարձրանալ կարեւոր պաշտօններու
և մենք չպիտի ըլլանք ապահովա-
բար որ երկրորդական կարեւոր
թիւն մը ընծայենք անոնց, Միայն
թիւն մը ընծայենք անոնց, Միայն
պատեհ Հոյնապետէն մը որ թէեւ
մաքուր, անբասիր մարդ, թէեւ ան-
շահախօղիք, թէեւ խաղաղութեան
համբաւութեան առաջնալ, և
սակայն բարոյական ո՞չ մէկ ազդեցու-
թիւն կրնաբերել դէմքին և դիւ-
րաւ կրնայ գործելը դառնալ զինքը
չըլլալ պատուիրներուն: որոնք ամէն ինչ
իրենց ձեռքը առած իրենց ուզած
կերպով կը դարձնեն Ազգին գոր-
ծերը, պարզապէս խառնածիկ մը
հանդիմանելով զԱյն որ կուրծած
էր այդ գործերը վարելու և որուն
կը յաւելին Հայութեան բոլոր աշ-
քերը:

Եթէ հարկ ըլլայ հաւատ ընծա-
յել Բարդէն եպիսկոպոսի գնահատ-
ման, — և հակառակ յիշեալ եպիս-
կոպոսը չարեմնուած, պէտք է խոս-
տովանի որ, արժէք մը ունի իր
գնահատուած, տրուած ըլլալով որ:

Միակնան Վալդիսիւթի գերին մէջ

քան մտաւորական, նոյնքան ալ
վարչական իր կարողութիւնները:—
Ազգը գրեթէ ոչինչ պիտի կրնայ
ակնկալել նորոնտի կաթողիկոսին
հակառակ անոր որ, Ն. Սրբապետ
թեան համար ալ կրնան թէ Հայ
եկեղեցականութեան պատուարեք
ներկայացուցիչներէն մէկն է, բո-
լորանուէր Ազգին իր որքան անշա-
հախօղիք, նոյնքան ալ անբասիր
կենցաղով:

Ինչպէս քիչ մը վերք կ'ընէր,
մենք իսրաւ բաղձալով ենք որ
Գեորգ Ե.Ի կաթողիկոսութիւնը ար-

գիւնաւորապէս պատկուի և իցի-
րոյր Բարդէնեանները սխալած ըլ-
լալին իրենց դատաւարանին մէջ ու,
ոչ մէկ կապած թէ, քիչ մըն ալ
հիմնուած պէտք է ըլլայ որքան
անձնական հակակրօնական նոյն-
քան ալ... Օրմանեանական «տաք-
տիք» վրայ:

Այս բաղձանքով է որ կ'ընդու-
նենք մենք ալ Գեորգ Ե.Ի Հայրա-
պետութիւնը, մաղթելով նաեւ որ
Իմով խաղաղութեան նոր արեւ մը
մագի Մայր Աթոռի խոռվարդ
միահամարութեան մէջ:

ՏՊԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽԱՅԵՐՈՒ ՍՈՋԵԻ

Խաղաղեան եկեղեցիի շարքի կ'ա-
րինք:

Ի՞նչ են ամէն ալ, աւագ դռաներէն
սկսեալ մինչեւ սեղաններու առջեւ, գա-
լիթ, անաստակ, խորշեր, անկիւններ,
վեր, վարը, ամէն կէտ, ամէն միջոց...

Շատերու համար մեր պահպանու-
թիւնը եղած է ան, որիմաստ կարծի-
քով ալ մեր ջանքերը, շատեր կը պաշտ-
պանեն զինքը, ուրիշներ ալ կը զննադա-
տեն, կը խնայեն, շատերու հայելով ան
մեր ներքին ազատութիւնն է, որիմաստ
միտքով ալ մեր կազմակերպումը, մեր հո-
գեման շրջապատը:

Այդպէս, կը խոսին ամէնք, կ'ըսեն
բան մը, յայտնութիւն մը կ'ընեն անոր
անտեղծ ու անոր անուան համար,
բայց, անտարակոյս, շատ քիչեր են ո-
րոնք իրաւունք ունեցած ըլլան խոսիլ ու
յան ան ինչ որ պէտք է, ան ինչ որ բա-
նաւոր է:

Այդ անձանքը ամենքիս ընկնին մէջ,
այդ դրուատուածն ու բարձրաւոր զն-
դիմաց, երես երես, լայն և մոռնի մէջ,
կենդանի:

Ի՞նչ տկար հայելով ո՞չ շատազօմար
պէտք ունի ան և ո՞չ բարձրաւոր, պէտք
է հասկնալ ըլլալ ու ընտրուած իր
հոյժովը:— Կ'ալ ան որ չունինք ամենեւ
ալ, ան ալ որ մեր արտուած է, ոչ
ան ունեւորութիւն մէջ և ո՞չ ալ տուններ
գործը, այլ ինչ որ անոր արտուած ըլլալ, զգա-
ցում մը որ տեղ տեղ կը հասնի մինչեւ
անտառ մոլեռանդութեան, տեղ տեղ ալ
մինչեւ տարածում, անոր անորոշութեան:

Եւ սակայն կ'արդիւն ան մեզի հետ, կը
քաջալիք իր գոյութիւնը հակադրուած բաղ-
խումներու մէջ:

Մեր եկեղեցին, իւրաքանչիւր հաւա-
տագործի համար, ըլլալով քառութեան
սրբապետի մը, է միահամարայն ազգային

հոգեկան գերաւորեալ մը գերազանցողի-
քի խորանի լուսամուտէն դուրս ելի ու-
րիշներ կը պնտն դնող արքայութեան
երազուած փիւսներ, շատերու համար
ալ, անոնց որ աւելի խոր յաղի գիտեն,
այդ հաստատութիւնը պատմական ցոյցի
մը հոգեկան մէկ խոշոր հոգեկան է
ծիանանի գոյներու հետ խառն: Կ'ընչ
քերու ներքին ու արտաքին հիւսուածքին
մէջ, բարձրացող ձայններ, ներքին, պա-
տերու խոշորութեան անդին, ազդեցի
միմանչեւորուն մէջ կայ թրթուռ հոգի
մը, կամ թէ, աւելի ճիշդը, մեծ հոգի-
ներու ամբողջութիւն մը, որոնք, մեր
կեանքի մէջ, իրենց պայծառ ու ճախ-
րանքը ունեցան զգալի ծիանանի երանգ-
ներ:

Աս է որ մեզ կը կապէ, մեր սրբա-
բաններու մէջ, խաղաղութեան մէջ: Ու կը
բարձրանայ ան, եկեղեցին, մեր բոլոր
սերերուն և սեւերուն վերեւ, — չարքը-
կուած վիճակներ, տառապող ոգի, ար-
ցունքաւ աչքեր, փղծուած սիրտ, ուր
զորովը, մայրին վերաբերման մը, հեա-
ցող շունչ մը ճնշուած թոքերէ՛ մտած
չին տակաւին այսօր ալ իր լանջին տակ:
Եթէ ան, եկեղեցին, իբրեւ սոսկ ար-
թաւուն, լոկ կրօնաւոր կրթութեամբ ան-
հատական բաւարարութիւն մը ըլլալ, ցե-
ղական զորովը չէր ունենար, և շատ բան
կը կորսնցնէր մեր աչքին առջեւ: Բարե-
բախտութեամբ սա է որ ասիկ մեր բան
մէջ է ան, հոգեկան-գերաւորեալութեան
ստեղծարարութեան մը, որով կը ստանայ
ազգային-հանրական սիմպոնիան մը
արմատը: Ամենեւ մաքուր հոգիները, ան-
հոգի որ գերազանցողի ցեղիւր եղած է,
Մենք նրաւեմք մինչեւ Շնորհալի, մինչեւ
նրման ան միաբնակութեան, իրենց բան
մը տուած են:

Տակաւին կ'ապրի այսօր ալ սերունդ
մը որ, մեր եկեղեցիներու պատերուն
տակ, կը անտէ՛, աներեւութաբար, Հայ-
րիւր, կը լսէ անոր խոսքերը, կը տեսնէ
անոր պարթեւ հասակը, զորովը երի-
սին, աչքերը աւելի հարակաւ բոլոր ա-
նուշխարհներով, և կը վրդովանի անոր
քաղցր ձայնովը թրթուռ և արտապա-
րայն սերունդը մտած չէ նաեւ վարձա-
պետներ, — ուրիշ նրման մը, որ
կորսնցնէր ծածկոյթին տակ, կ'աւ. դե-
պաններու արքը, Ազգին քաղաքական
հարցերուն անհիմարութիւն մէջ, ու աս-
ցին, եկեղեցիներուն մէջ ալ, հանդիսա-
կան, սերունդներուն ամէնէն մեծ հրա-
պարիչ, չարքալի տակ, ստաւարտով ու
հասարակ փիլիսոփայի ներքին խոսք:
Այդ չնայ, այդպէս, իր լոյսերուն
մէջ և իր ջանքերուն տակ, իր կամարնե-
րէն վար ի՞նչ թրթուռներու ներքին,
մեզ կը խոսնէ ցեղին մեծ ոգիներուն, ա-
նոնց յիշատակը կ'ապրիցեն մեր Երեմիան
մէջ:

Իսկ երբեք կը հապա... Ատոնք, ա-
լի՛ք այնք, անցեալէն, իրենց ժամանակ-
րովը կը հասնին մեզի, կը հարցադրեն
մեր ներքին խոսքերը, պահ մը մեզ ի-
րենց կ'ընեն, իրենք՝ մեր կ'ըլլան, կը
խառնուին մեզի հետ, կը հետանան տեղեւ-
տութեան իրմանով մը և մաղթութեամբ իրմանով
մը քաղաքային կուրծի ողորդ մը հոգեկան
աշխարհ:

Իսկ ուրիշներ յաղի միմիայն արքա-
յութեան ծիանալով ու ծաղկաւոր արքայե-
րուն, մեզի համար, սեր խաղաղութեան
մէջ:

Սրբապետի խոսքի միմիայն արքա-
յութեան ծիանալով ու ծաղկաւոր արքայե-
րուն, մեզի համար, սեր խաղաղութեան
մէջ:

ցեղին ամենէն մեծ հոգիներուն և բաղ-
մարկեան ծիանանի մը հետ, որ չնուած
է աչքերէ կաթիլներ արցունքի շերտերու
մէջէն, կենք մըն ալ կայ:

Ու կ'երթանք խառնուելու անոնց հետ,
Մենք ԽԱՅԵՐՈՒ ԱՍՋԵԻ, կ'ապրենք ա-
ղաղակները որ լացած են, կը կ'ապրենք
արցունքի ծիանանին մէջ և կ'օրորուինք
անոնց մեղեդիներով անոնց միջեւ:

ՀՐԱՆԴ

ՍՐՏԱՔԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽՏԱՎԱՆ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՅԱՐԱՊԵՏՈՒՐ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄ

Հոռոմէն կը հետադուրէ «Մաթէն»-ի
Մարտ 29 թուականով:— Ընդգիծաբար
թերթերը Մ. Վիլիթի կատարութիւնը
կը ընտրաւ անոնք ուղղակի Սրբապ. չէր
եղած որ, պատրաստվին ի վեր, այս աս-
տիճակ տուած լեզու գործածած ըլլալին
ժամը հասած ըլլալ կը թուի, որպէս զի
Խաղաղաւորային լուսնային Խաղաղաւոր
հոյսաբար պիտի անկնի զգալի Միտիւր,
Լիմոս և յետոյ Տարածանք: Կը խոստի
թէ խաղաղան հաւատարմը անկարող է
Տարածանքին վրայ յարձակելու և սպառ-
նալու Կ. Պոլսոյ գործողութեան փափակ
է, ապահովաբար, բայց ուղղակիները
անկարողնալ չեն նկատուր դաս: Եւ յե-
տոյ, պէտք չէ մոռնալ որ Խաղաղաւոր
բոլոր միջոցներով արժանաւոր է Լիմոս
Տարածանքին մտաւոր 30 քիլոմէթր հեռու
է: Այդ, խաղաղան զեկանոր օգապարիկ-
ներու գործողութեան ջրհանակը աւելի
քան 280 քիլոմէթր կը կարէ, և անոնք
կրնան 300 քիլոմէթր կարել անցնել:

Վերջերս զեկանոր օգապարիկ մը Թա-
րէնքի կը գտնուէր:

Հոռոմէն կը հետադուրէ թէ որոշա-
պէս փոփոխութիւն մը կայ Խաղաղաւոր
մէջ: «Բարեկէտ տո՛րթալիս» այսօր կը ընտա-
ղաւոր Գեորգեանեան, ուղղակի փախ-
ցուելու: Խնդրին մասին և կը գրէ:
— Անշուշտ, Տարածանք և Պոլսոյ
գրաւոր պատրաստութեան համար հանրու-
թիւնը, քանի մը խաղաղան լրագրիւր
կը իրենին իրենց բոլորները ընդգծ-
թուրուի և Նիկիտոսի կարեկցող մաք-
ունանդութեան Թորքերուն յատկացուած
250,000 փափուկներու գրաւոր պա-
րագրին, մեր պատմականները կ'ը-
րաւանան թէ մարտական, այս գրաւորով
ուղղած է ոչ թէ իր օրինաւոր չեղողու-
թեան մէջ ապացուցող տալ, այլ պարզա-
պէս շատ աւելի գործած մաքսանդու-
թիւն մը քաղաքային: Փոխանակ ընտա-
ղաւոր աւելի քան ստատիկութեամբ Խաղա-
ղաւոր և անցեալի քաղաքային իշխանու-
թիւնները որոնք անցեալի իշխան զեկանոր
չէ հաստատել, աւելի լաւ չպիտի ըլլալ
այս քաղաքային իշխանները ուղղել գերման
և աստարակական տուններու որոնք զեկանոր
չեն խաղաղան համար և չեն գիտեր թէ
որո՞ւ համար պիտի գործածուին ատոնք:

ԺԱՆ-ՓԱՎ ՌՈՒՍՅՈՅԻ
ՇՆՆԵՐՈՒՆ ԵՐԱՅՈՒՐՈՒՆՍԵԱԿ

Երեսուն հարար ֆրանքի յաւելուածա-
կան վարկ մը պահանջուած է Երեսու-
փողովն տուններ համար փան-ժաղ Ռու-

«ՄԱՆՈՒՄԵ»-Ի ԹԵՐԹՈՒՆ

(17)

ՄԱՐՏ ԲԻՐՈՇ

ՈՐԴԵՍՈՒՆ ԾՆՈՂՔԸ

(ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՎԷՊ ԵԳԻՊՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԵՆ)

Ե.

ՏԵՐ ՈՒ ԵԱՌԱՅ

- Ո՛չ, ես այդ մտքով չեմ, թո՛ղիք Տերութեան, որիչ ամէն նկատմանի
վեր կը դառնի ձեր չափերը, պէ՛յ, բայց դուք ձեր քոյրը կը ճանաչա՞ք, եթէ մերթէ՛ք:
— Ի՞նչ պիտի ընէ, ընդմիջ Սիմոն պէյ, եթէ մերթէ՛ք, բա՛ն նայիմ, ի՞նչ կըր-
նայ ընել:
- Մի՛ բարկանա՞ք պէյ, յարեք խորամանկ ծառան, շա՛տ բան կընայ ընել:
Նոր չէ՛ որ պիտի ճանաչա՞ք ձեր քոյրը, դիտե՛ք ի՞նչ ապրանք է...
— Քեզի՛ եւ, բա՛ն նայիմ, կրկնե՛ք պէյ, ի՞նչ կընայ ընել, Օննի՛կ, մի՛ քա-
ռիմ, համարձակ խոսե՛ք, ի՞նչ ըսաւ քոյրս քեզի:
- Բա՛ն մը չէ ըսած, կ'ըմտե՛ք Տերութեան, բայց, իր կերպերը չը հաւնեցայ:
— Ի՞նչպէս:
- Եթէ՛ անոն հիւանդ պատկած է, դիտե՛ք, պէ՛յ, ըսաւ Օննի՛կ:
— Ե՛, ընդմիջե՛ք Սիմոն պէյ, դիտե՛ք, հարս հիւանդ պատկած է, ի՞նչ քան կ'ըսեալ:
— Հիմա մերթեմե՛ք, եթէ կրնա՞ք, շարունակե՛ք Օննի՛կ, պիտի տեսնե՛ք թէ անը-
ջապէս պիտի հոս գալ:

- Ամալիան, պէ՛յ, միմիջե՛ք ծառան կեղծաւոր ծիանալով մը, արդէն հա-
ղի մէջ շարաթ կը մնայ անպակիւն:
- Այո՛, ապօ՛, հոգ չէ՛, հոգ չէ՛, խոսե՛ք Սիմոն պէյ, տա՛նք ամալիան մը, մեղք է, թող
իր պէտքերը հոգայ, ո՛վ գիտէ ի՞նչ տաղանք ունի:
- Գէ՛յ, յարե՛ք Օննի՛կ, իր տիրել արամալութեանէն քաջալերուած, խնդիրը դի-
տե՛ք եւ, բայց չը համարձակեցա՞ք ձեզի բացուիլ:
- Ի՞նչ խնդիր, ընդմիջե՛ք պէյ, պիտի յանդարտուան գործով մը, ի՞նչ, ի՞նչ խոն-
դիր է:
- Չը խոնդիր, պէ՛յ, շարունակե՛ք Տերութեան:
- Ի՞նչը...:
- Թե՛րիկին խնդիրը, պատասխանե՛ք ծառան:
- Որ թ

Վճարում է Կոմիտեի Կարգադրության համաձայն

տուեւում վրայ եղող ընդհանուր սակագրողը
աւարտած է և Հանրային Գարտուղ Վարչա-
լուծական յատուկ տնօրէնին մէջ տպա-
գրուելու վրայ է «Ենի Կապէթ»-ն, կ'իմա-
նայ թէ յիշեալ ընդհանուր սակագրողը ներ-
կալ չարթուս մէջ Նախարարաց Խորհուր-
դին պիտի մատուցուի Այն պարագային
ուր Նախարարաց Խորհուրդը վաւերացնէ
զայն՝ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջև ա-
ռուարական դաշնագիրը մը պիտի կըն-
քուի :

ԹՈՒՐԹԵՊԵՏԻԱԿԱՆ ՄԱԿԱՍՅՈՒՆ
ԴԱՆՏԱԿԻՐ — Օսմանեան կառավարու-
թիւնը Գերմանիոյ հետ մարտային դաշ-
նագիր մը կնքած էր, հինգ տարուան պալ-
մանաժողով մը համար, մարտատուն հո-
սած նմանիւնը հարկուցողներու մասին:
Պէշեմաշի կառավարութեան խնդրանքին
վրայ՝ Ռուսիոյ և Պէշեմաշի միջև ալ
նոյն պայմաններով մարտային դաշնագիր
մը ստորագրուած է:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵՐԱՌԻ ԿԱՌԱՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒ

ԿԱՐԾԻՔԸ

ՄՈՒՆԵՆ ԵՊՈՍԿՈՒՆ ԽՆԻԻ ՄԱՍԻՆ

ԻՆՉ ԿՐԱՆ ԳԵՌՈՐ ԿԱՌԱՂԻԿՈՍ

Ինչպէս յայտն է, ասիէ առաջ Երիւ-
կոյի Ս. Կաթողիկոսը կոնստանդուլ մը յանձ-
նարարած էր Ամերիկայից, որ Մուշեղ
կաթիկ. Սեբոսեանը պաշտօնավարէ տեղ-
այն մէջ և յորդոր կարողացած էր այդ
մասին խնդիր չի յարուցանել տեղւոյն
աղագայինները: Միւս կողմէ սակայն Ամե-
րիկայէ գերեւ կկած էին Պատրիարքարան
Մուշեղ կաթիկի դէմ՝ տեղւոյն տառնի-
տեղապահին և հոգեւոր հովիւներուն կողմ-
է, որպէս զի Մուշեղ կաթիկը, որ ասանց
Երիւկոսի և Պատրիարքարանի հրաման-
ներն իր պաշտօնավարէ հոն, փոքրով ևս
կանխուի՝ երկպառակութեանց առաջ
անտեսելու համար: Բայց որովհետեւ Ամե-
րիկայէ վիճակը Երիւկոսի թիւն է, Պատրիարքարանը այդ բարձրագոյնը յանձ-
նած էր Երիւկոսի Նիկաթատմանը: Այս
ստիկն երեկ Երիւկոսի Գերդր Ս. Կաթո-
ղիկոսին (զին ալ անկին տակ տարա-
գրուած է իբրեւ տեղւոյն) նամակ մը հա-
սաւ Ազգ. Պատրիարքարան, որով նոյն
ցաւ կը յայտնէ որ Մուշեղ կաթիկ. զին կը
յաւանդէ միայն Ամերիկա և կ'անաստէ
ասիէ առաջ պարտած հրամանին: Որոշ
կողմէ Գերդր Կաթողիկոս ցաւ կը յայտնէ
որ Երիւկոսի Ս. Կաթողիկոսը այդ կարգի
կողմէնով մը կը յանձնարարէ որ Մուշեղ
կաթիկ. պաշտօնավարէ Ամերիկայի մէջ, երբ
Ամերիկա նկատուած է Երիւկոսի թիւն և
անկիւն Երիւկոսի կաթողիկոսութեան իրա-
ւասութեան տակ չիջար: Ասիէ գաւտ,
կ'ըսէ Ս. Հայրապետը, Եւրոպայի ի վեր
Կիրիկոյ կաթողիկոսներուն կողմէ օժուած
կապիկապանները միմեան Կիրիկոյ սա-
մաններուն մէջ պաշտօնավարելու իրա-
ւունք ունին և կ'իթէ Կիրիկոյ կաթիկները
կ'որդին, օրինակի համար, այդ չորհանգ-
րուր՝ Երիւկոսի իրաւասութեան տակ
գաւտուող թեմերու մէջ պաշտօնավարել,
պարտաւոր են երթալ Երիւկոսին և օրի-
նական իւրաքանչիւր հրամանին Մուշեղ
կաթիկի փոքրով հետանալ Ամերիկայէն,
կ'իթէ չուզել կարգաւոր ըլլալ:

Ս. Պատրիարքը Հայրը այս գիրը — իր
բով վար դրած — պիտի յանձնէ Խառն
Ժողովին նկատմանը:

ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

ԵՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՎԱՐԳԻՉ ԾԱՆՁՆԱԾՈՂՈՎ

Վարչութեան որոշմամբ Ս. Պատրիարք
Հայրը 100 հայ հարուստներու զինուոր
բրած էր նամակներով, որպէս զի ծանօտ
սովի զորեկով ծանախելու այն հանգամա-
նութեան որ բացուած է՝ Հայաստանի բա-
րեւորգի յանձնաժողովին հետ մեկնելի
հայ անդամին՝ ծանօտ ծանօտի համար:
Հայաստանի անոր որ այդ նամակները եր-
կու չարթիք ի վեր զրկուած են իրենց հա-
ցններուն, ցաւով էր որ մինչև այս
հաշիւ 70 ոսկի զոյգացած է, ինչ որ ցոյց
կուտայ թէ՛ 100 հայ հարուստներին՝ 14
միայն նկատի առել և խնդիրն աւագ կա-
րուարութիւնը և անմիջապէս փոխացու-
նել:

Ս. Պատրիարքը Հայրը այս գիրը — իր
բով վար դրած — պիտի յանձնէ Խառն
Ժողովին նկատմանը:

ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

ԵՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՎԱՐԳԻՉ ԾԱՆՁՆԱԾՈՂՈՎ

Վարչութեան որոշմամբ Ս. Պատրիարք
Հայրը 100 հայ հարուստներու զինուոր
բրած էր նամակներով, որպէս զի ծանօտ
սովի զորեկով ծանախելու այն հանգամա-
նութեան որ բացուած է՝ Հայաստանի բա-
րեւորգի յանձնաժողովին հետ մեկնելի
հայ անդամին՝ ծանօտ ծանօտի համար:
Հայաստանի անոր որ այդ նամակները եր-
կու չարթիք ի վեր զրկուած են իրենց հա-
ցններուն, ցաւով էր որ մինչև այս
հաշիւ 70 ոսկի զոյգացած է, ինչ որ ցոյց
կուտայ թէ՛ 100 հայ հարուստներին՝ 14
միայն նկատի առել և խնդիրն աւագ կա-
րուարութիւնը և անմիջապէս փոխացու-
նել:

ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄՆԱԿԵԱՆԻ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԻՐ ԲԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԴՈՒԹԻՒՆ ԶԻՆԱՄԱՆԱԿԻՆ (1857—1912)

Ինտուիթիւնը որ իր ժող Մնակեանի
յուսակները ունէր՝ արարականոր կը պա-
տրէր զայն, և «այս տղան չուր տուն
տանքէր խանութէն» կը պոսայ: Ընկեր-
ները կառուցողը որ զայն տուն կը փոխա-
րեն, և Մնակեանի սենեկակցը Պէշեմա-
ստիկուով ըսունէր կ'ընթերցայ, և երկու-
թեան տեղեկատուով, իսկով բժիկի կը
վարէ, երկուք Ստեփան աղա ալ Օրիւն և
դաշնիկ տուտը: Պէշեմաշ բժիկը, իսկ
Ստեփան աղա՝ Օր. Աղաւանդի կը բերեն:
Պատմաբան բժիկը, պոսիկ զննութեան
մը վերջ, խնդիր կուտայ: Մնակեանի
անկիւն ի վար կ'ըսէ գաղղիքէն (կը-
նով) «Գուր ձուկ (բուսած)՝ Մնակե-
ան էր, թէ թոյն (բուսած)՝ Մնակե-
ան կը խնդրէ բժիկէն որ լուէ: Բը-
ժիկը կ'արդ ԳՈՐԾՈՒՄԱՆ մը գործով այցե-
լուցներ զայն ու կը մեկնէ: Իսկ Օր. Ա-
ղաւանդ անտարբեր նայուածք մը կը յայտ-
նէ:

ցեր է իր բաժինը: Կ'սպասենք որ մեր հայ
հարուստները անտարբեր չի վարուի և
եղբուն իրենց մասնակցութիւնը այս գոր-
ծին մէջ:

ԱՌԱՋՈՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՐՈՒՔ ԶԵՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ

Երկար ատենէ ի վեր Գաւթէմուշի և
Հաճնի առաջնորդական վիճակներու հա-
տաւան խնդիրը վիճէ Նի. Թ. եղած է կա-
ռավարութեան և Ազգ. Պատրիարքարանի
միջև: Կառավարութիւնը այդ երկու վա-
րդեր զրկուած առաջնորդներու պէտքի-
նըր չէր յանձնէր և յաճախ բողոքի թագ-
րիներ կը գրուէին Պատրիարքարանին:
Ազգ. Վարչութիւնը նկատելով որ մինչեւ
այսօր այդ մասին ու էէ կարգադրութիւն
չէ եղած, երեկ որ Թաղաքի մը զարմ-
իկ խնդրեց դատական նախարարութեան
որ այդ մասին հարկ եղած ձեւակերպու-
թիւնները լրացուին:

ԱՐՄԱՆԻ ՎԱՆՔԻՆ ՏՈՒՐԵՐԸ

Պատրիարքարանը երեկ թագրելով մը
կրկին զիմեց կառավարութեան խնդրելով
որ Արմաշի վանքին յիսնակ կառուանու-
տուրները շարունակեն:

ՖԵՐԱՆՆԻ ԵՆԵՐԵՆԻ ՀԱՄԱՐ

Պողոսյէն Ելաւա գիւղի եկեղեցիի շի-
նութիւնը արտօնող ֆերմանը ստացուելու
համար, երեկ թագրել գրուեցաւ Ազգ.
Պատրիարքարանին:

ԴՊԱՅԵԱՎ ՇՈՂԱՅԻՆ ԽԵՒԻՐ

Սեբաստիոյ առաջնորդ Թորգոմ կաթիկ-
ը տեղեկացրէր Պատրիարքարան թէ՛ տե-
ղական իշխանութիւնները չեն ուզեր աչ-
քին սեփականութեան իրաւունքը ճանչնալ
հանգուցելով Պատրիարքարանին մէջ գնանի
վրայ, այն անհիմն տարրութեանը թէ՛
նկարգուցելով անժողովուրդ մեծած և ինչ-
տեսաբար այդ հողը «մասնիւ» կ'ընթեր-
ցուէր: Սեբաստիոյ Թորգոմը կը տեղեկացնէ թէ՛
այդ գնանիը ազգին սեփականութեան
վրայ, քանի որ այժմուս գերեզմանա-
ւորները մեծանկերու գերեզմաններով լեց-
ուած է բոլորովին:

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՎԱՆՔԱՅԻՆ ԱՌԹԻՒՒ

Ընդհ. Հայոց Ս. Հայրապետի հետա-
գրել տեսնուած պէս, Ազգ. Պատրիար-
քարան չորհրդարաններ պիտի զրկուին
Գորտը և գաւառի եկեղեցիներուն, որ-
պէս զի ասիէ վերջ պատարագի միջոցին
իշխանական շորհրդի կաթողիկոսը, Զար-
մանուր է աշխատի որ մինչեւ երեկ իր-
ժուռն ու էէ հետադիւր չէր հասած Ազգ.
Պատրիարքարան՝ կաթողիկոսական վաւե-
րացումը ծանուցանող:

ԶԱՐԱՆԱԿԻՆ ՇՈՂԱՅԻՆ ԽԵՒԻՐԸ

Ստոյգ աղբիւրէ ցաւով կը լսենք թէ՛
Զարանաճաղի հողային խնդիրը, որ 2 տա-
րէի ի վեր կը հետադիւր լինէր վճարելի Առ-
նանի առեւ, այս անգամ լուծուած է Հա-
յոց անհպատակ եկեղեցի: Դատարանը իրա-
ւունք տուած է Զարանաճաղի զեւրտ պէ-
տերուն, զիմաւորաբար այն պատճառով
որ Հայրը չեն կրցած պէտք եղած վաւե-
րաթուղիներով ապացուցանել իրենց սե-
փականատիրութիւնը: Վճարանի Առնանի
այս որոշումը, ցոյց կուտայ թէ՛ Հայոց
հողային խնդիրը, ո'չ թէ դատարաններու
միջոցով, այլ վարչային կառավարող միայն
կարելի է լուծել:

ՏԱՐԻՔԻ ՄԱՐԿԱՅԻՆ ԽԵՒԻՐԸ

Կարկին առաջնորդը կը զրէ Պատրիար-
քարան թէ՛ 304-ի զինուորներուն օրի-
նական դրոճողութիւններուն ձեւերակերպ-
ը և սակայն տեղւոյն զինուորական իշ-
խանութիւնները չեն ուզեր տարբեր քը-
րադրութիւնները նկատի առնել:

ՄԻՇՏ ՇՈՂԱՅԻՆ ԽԵՒԻՐ

Մամուսի Խնեան դատակեր Ալէքսան-
դրի թագ խորհուրդը կը զրէ թէ՛ Խորդ
ըլ առաւարակներ և բանակարին՝ որոնք
հին աշխարհի ուղած էին զարեւ Հայոց
հողերը, Սահմանագրութեան հոգակար
չէին կրցած իրենց ծրագրերը իրագոր-
ծել: Սակայն վերջերս տեղական կառա-
վարութեան թոյլատու վիճակէն օգտուե-
լով սկսած են զրուի բարձրացնել և Ալէք-
սանդի գիւղացիներէն հարկ Յակոբ Պաղ-
տատարանի, Մեղրու Ապրահիմի և ու-
րիւ ազգայիններու վրայ ամրաստում
թիւններ ձգել, ըսելով թէ անոնք իրենց

ՄԻՇՏ ՇՈՂԱՅԻՆ ԽԵՒԻՐ

Մամուսի Խնեան դատակեր Ալէքսան-
դրի թագ խորհուրդը կը զրէ թէ՛ Խորդ
ըլ առաւարակներ և բանակարին՝ որոնք
հին աշխարհի ուղած էին զարեւ Հայոց
հողերը, Սահմանագրութեան հոգակար
չէին կրցած իրենց ծրագրերը իրագոր-
ծել: Սակայն վերջերս տեղական կառա-
վարութեան թոյլատու վիճակէն օգտուե-
լով սկսած են զրուի բարձրացնել և Ալէք-
սանդի գիւղացիներէն հարկ Յակոբ Պաղ-
տատարանի, Մեղրու Ապրահիմի և ու-
րիւ ազգայիններու վրայ ամրաստում
թիւններ ձգել, ըսելով թէ անոնք իրենց

Մամուսի Խնեան դատակեր Ալէքսան-
դրի թագ խորհուրդը կը զրէ թէ՛ Խորդ
ըլ առաւարակներ և բանակարին՝ որոնք
հին աշխարհի ուղած էին զարեւ Հայոց
հողերը, Սահմանագրութեան հոգակար
չէին կրցած իրենց ծրագրերը իրագոր-
ծել: Սակայն վերջերս տեղական կառա-
վարութեան թոյլատու վիճակէն օգտուե-
լով սկսած են զրուի բարձրացնել և Ալէք-
սանդի գիւղացիներէն հարկ Յակոբ Պաղ-
տատարանի, Մեղրու Ապրահիմի և ու-
րիւ ազգայիններու վրայ ամրաստում
թիւններ ձգել, ըսելով թէ անոնք իրենց

Մամուսի Խնեան դատակեր Ալէքսան-
դրի թագ խորհուրդը կը զրէ թէ՛ Խորդ
ըլ առաւարակներ և բանակարին՝ որոնք
հին աշխարհի ուղած էին զարեւ Հայոց
հողերը, Սահմանագրութեան հոգակար
չէին կրցած իրենց ծրագրերը իրագոր-
ծել: Սակայն վերջերս տեղական կառա-
վարութեան թոյլատու վիճակէն օգտուե-
լով սկսած են զրուի բարձրացնել և Ալէք-
սանդի գիւղացիներէն հարկ Յակոբ Պաղ-
տատարանի, Մեղրու Ապրահիմի և ու-
րիւ ազգայիններու վրայ ամրաստում
թիւններ ձգել, ըսելով թէ անոնք իրենց

պատկանած հողամասին վրայ տնակներ
հիղելու և կառավարութիւնը ասանց
խնդիրը անկողնակալելու ստուգելու:
Զանի մը սուտ վիճակներու խաղով կ'որդ-
նէր: Հայրը անգրեկ լինելով ապա-
տանած են Նամակագիրները յայտնելով
թէ փախստականները Պատրիարքարանի
պաշտօնութիւնը կը խնդրեն, կ'ըսեն թէ
չըրկալ գիւղերու ինքիշար մշակութիւնը
հաստատած են արդէն թէ՛ այդ միջ-
կալիւցները ոչ հող ունին և ոչ ալ բնա-
կարան, խնդրել առաւարկ եղած տեղերու
մէջ և ասով կ'ուզէր Հայրը անգրեկ
և իրաւունք մը ձեռք բերել Այս մասին
անմիջական կարգադրութիւնը մը խնդրե-
ւ է Պատրիարքարանին, որ գործադրարան
յանձնեց թաղի պէյի միջոցաւ հարկ
եղած տնկերութիւնը ընել այդ մասին:

ԻՆՏԵՆՆԱՆ ԿՐԻՄԱՆԻ

Խարբըրդի առաջն. փոխանորդ Գարե-
գին ըն. Նամակով մը մէկ քանի զիտու-
ղութիւններ կընէ Հայաստանի զրկուելիք
քանիչ յանձնաժողովին ընկերակալիք Մատ-
թէտ վրայ: Ինճեանի մասին և կըսէ «Փի-
նակիս Բաղաբ. Ժողովը իր ամբողջ կազ-
մով հայ ցաւերն ու կարողութեանց հիմ-
նապէս ու ասանց տեղակալ անձնակալութե-
ան իրենց այն կարծիքն ունին թէ՛ ին-
ճեան վրայ թէպէտ իրաւագործական
հետադիւրութիւն օժտուած մէկն է, սակայն
անձնակալ արարած չըլլալով հայրական դա-
ւաններու մէջ իբրեւ առաջնորդ, բոլորու-
թիւն անտեղեկ է զիլղայի հոգակարան
երեքին դարձելու ու բազմատեսակ ցա-
ւերէն ու կարծիքէն և օրինակութեան
հետեւեցող են տեղւոյն և նաեւ Նախկա-
կան ցաւերու խորունկ հետադիւրութեան
ցող մը ըլլայ: Խարբըրդի իրարով վր-
էն իրեկեանը կը յանձնարարեն այդ գոր-
ծին:

ՄԵՏ ՊԱՇՏՈՆ ՊԱՍԿԱՆԵՐԸ

Բաղուի Ազգ. իշխանութիւնները կը
բողոքեն Խարբըրդի առաջնորդարանին
զէմ որ հրաման կուտայ Խարբըրդի գաւառի
Բաղուցիներու մեծ պահոց մէջ պահուի-
լուն Բաղուի առաջնորդը կը հարցնէ թէ՛
Պատրիարքարանը եկեղեց. օրէնքի ո'ր
տարածուած էր վրայ կ'ընթերցուէր ասանկ
պահուիլը կը թոյլատրէ և կ'իթէ կրէք,
կ'ըսէ քաղաքիկ ու թոյլատրէ օրէնք մը
կայ, անիպ միայն Խարբըրդի համար է
թէ ընդհանուր վիճակներ. և կ'իթէ կրէք
կայ քաղաքիկ օրէնք մը, կ'ըսէ, պատրի-
արքարանը ծանուցանելու է որպէս զի
Բաղուցիները միայն Խարբըրդ չընթեր-
ցուիլու համար Այս օրերս Բաղուցի
Պատր. Ա. ապենա անուն ազգայինը Խար-
բըրդ գաւառի և մեծ պահոց մէջ պահուիլ
է տեղւոյն առաջն. փոխանորդին կողմէ,
կ'ըսէ, Ժողովին յանձնուեցաւ այս գիտու-
ղապիւր:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Անկալ առաջն. փոխանորդ Պատրո-
ս. Գաւան կը զրէ թէ՛ վիճակի կառա-
րակապ գիւղիկ Արամիան («Բիւլետէնի
ստանդարտ»-ն) վարձարանին թու-
քերէն ուսուցչին յատկանշուած ամսական
200 դրամ փոխանակ հայ ուսուցչին վա-
րելու, որ չարթիք քան ծամ դաս կու-
տայ, կը վճարէ Այլ թէ՛ անուն հոգա-
ն է, որ հաշիւ չարթիք անգամ մը կ'ընթեր-
ցուի և գերագործութեան դաս տալով կը մեկնէ:
Թէեւ այս մասին բողոքուած է Խարբըրդի
կառավարութեան մօտ, բայց այդ բողոքը
անյիշի մնացած է Գործակալարանի մասին
յանձնարարանեցաւ որպէս զի բերանացի
խոսի այս մասին կ'ընթերցուի:

* Մուշեղ առաջնորդը կարգադրեց
Սրբազան պատրիարքարանի վրայ զրով
մը կը խնդրէ որ Ազգար վրդ. Եօթնեզ-
բարեանի ներսու շարժում, քանի որ յիշ-
եալը օգտակար կըլլայ իմեկին: Ազգար
վր. հոն երթալէն ի վեր օրինակի կ'ըսէ
մը ունեցած է և Առաքիլ վանքի ծերունի
վանահայրը շատ զոհ մնացած է անկէ:
Ասիէ գաւտ Ազգար վրդ. Մուշեղ զարեւ
գիւղերը այցելելով, վարձարանները քան-
ք և մեծ պահոց առիթը քարոզել է: Ս.
Պատրիարքը Հայրը կ'ըսէ, և Խառն Ժողովը
նկատուած յանձնեց այս գիրը:

ՀԱՄԱՅՆԱԿ ԷՍ. ԽՈՐԱՎԱՆԻ

ԵՆԵՐԵՆԻ ԿԱՌԱՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒՆԸ ՇՈՂԱՅԻՆ
Հ. Յ. Գաւանցիութեան Խորհրդի մար-
մինէն քաղուած հեռագիր մը ամբողջ ժո-

Յրանի վարձակալը Սրբային Հէթիման
իւր հրաքիչ վերքեր ներկայացուցին որ
և խուրը 1838-64 շրջան մը կը բողոք
են: Այս ժամանակներու Էջեման աշխ-
հեղատեղի եր խուրքէն, Թրեման Զօրեւե-
մնացած և յետոյ ամուսնացած էր, Զե-
րաիկ՝ Ապուլուս եղբարը գործին մասն,
և Ժամուսնեան ամուսնացուելով Օր. Գա-
ւանի հետ, Բուսիա Նախկին անկեղծ
էր: Նախորդ խուրքէն մնացած էին Մե-
նակեան և Պէշեմաշ, որոնց եղած միացած
էին Արամիան, Յակոբ Վարդուղի, Գա-
րաբաբեան քոյրեր Օրիորդը Արաբի և
Արաւի Զինկիւրեան (այժմ Տէր. Պիւն-
ճեան) և Ջիբրան Սահմանեան:

Այս յիշանքին խուրքէն ամենէն յարթա-

